ΤΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ΜΙΑΣ ΚΑΛΛΟΝΗΣ

ΕΥΓΕΝΙΑ ΚΑΛΛΙΜΑΧΗ

Σ' ἕνα Οὐγγρικὸ μοναστῆρι. Ἡ Ραλλοῦ καὶ ἡ Εὐγενία. Περιγραφὴ Γάλλου περιηγητοῦ. «Ἡ Προσευχὲς τῆς Παρθένου». Στὸ σαλόνι τῆς ὁδοῦ Φιλελλήνων. Στὸ μέγαρο τοῦ Βόδα. Ἕνα ἐπεισόδιο σὲ χορό. Καὶ ἄλλη σύγχρονη Ραλλοῦ. Ἕνας παράφορος ἔρως, κ.τ.λ.

ΑΤΑ τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1900, ἡ ἐφημερίδες τῆς Βιέννης ἀνέγραψαν μιὰ εἴδηση ποὺ ἔφερε συγκινητικὲς ἀναμνήσεις στοὺς γεροντοτέρους τῆς ἐποχῆς. Ἔγραφαν ὅτι σ' ἕνα Οὐγγρικὸ μοναστῆρι πέθανε, γρηᾶ καὶ λησμονημένη μιὰ καλόγρια Εὐγενία, ἡ ὁποία στὴ νεότητά της ἔπαιξε σπουδαιότατο ρόλο στὴν κοινωνικὴ ζωὴ τῆς Αὐστριακῆς καὶ Ἑλληνικῆς ἀριστοκρατίας. Ἡ γυναῖκα αὐτὴ ἦταν ἡ Εὐγενία Καλλιμάχη, κόρη τοῦ ἀξιωματικοῦ Καλλιμάχη καὶ τῆς μελοδραματικῆς ἠθοποιοῦ Κακιλίας Ρόντι, τῆς περίφημης Ἰταλίδας τραγουδίστρας, ἡ ὁποία ἔπαιξε στὰς Ἀθήνας στὸ πρῶτο, κοντὰ στοὺς Ἁγίους Θεοδώρους, ξύλινο θέατρο. Ὁ ἀξιωματικὸς Καλλιμάχης (ποὺ ἦταν ἀπόγονος ἀριστοκρατικῆς οἰκογενείας τῆς Βλαχίας) ἐρωτεύτηκε τόσο παράφορα τὴν ὡραία καὶ γλυκύφωνο αὐτὴ Ἰταλίδα, ὥστε δὲν ἐδίστασε νὰ τὴν πάρῃ γυναῖκα του. Ὁ παράτολμος ὅμως, γιὰ τὰ ἤθη τῆς αὐστηρῆς ἐκείνης ἐποχῆς, γάμος—ἡ Ρόντι μάλιστα ἦταν καὶ χήρα—ἐθεωρήθη μέγα σκάνδαλο. Κι' ἡ κατακραυγὴ τῶν αὐστηρῶν κοινοκυριαίων ἀνάγκασε τὸν Καλλιμάχη νὰ παραιτηθῇ ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸ στρατὸ καὶ νὰ καταφύγῃ στὸ ἐξωτερικό.

Ἀπὸ τὸ γάμο αὐτὸ—ποὺ ἀπησχόλησε ἀρκετὸν καιρὸ τὴν Ἀθηναϊκὴ κοινωνία—γεννήθηκαν δυὸ κορίτσια : Ἡ Ραλλοῦ καὶ ἡ Εὐγενία. Ἡ Ραλλοῦ πέθανε πολὺ νέα. Ἡ δεύτερη, ἡ Εὐγενία, ἔπειτα ἀπὸ μιὰ ἀσθηματικὴ περιπέτεια, ποὺ ἔκανε πασίγνωστο τ' ὄνομά της στὴ Βιέννη, κλείστηκε σ' ἕνα γυναικεῖο μοναστῆρι καὶ τελείωσε σ' ἕνα μελαγχολικὸ κελλὶ τὶς ἡμέρες της.

* * *

Ἡ Εὐγενία Καλλιμάχη, μαζὶ μὲ τὴν ἀδελφή της, εἶχαν ἐπισκεφθεῖ τὰς Ἀθήνας κατὰ τὴν Ἄνοιξι τοῦ 1856 καὶ κατοικήσανε σ' ἕνα σπιτάκι, ποὺ βρισκόταν στὴ σημερινὴ ὁδὸν Φιλελλήνων. Ἡ ἔκτακτη ὀμορφιὰ τῶν δυὸ ἀδελφῶν, ἡ ἐξωπνάδα τους καὶ ἡ μόρφωσί τους ἀνεστάτωσαν τὴν Ἀθηναϊκὴ κοινωνία. Στὸ σαλόνι τους μαζεύονταν ὁ καλύτερος κόσμος. Καὶ Ξένοι, ποὺ περνοῦσαν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας, τὸ σπίτι τῶν ἀδελφῶν Καλλιμάχη τὸ ἐθεωροῦσαν ἀληθινὴ βασι μέσα στὴ μικρὴ ἀκόμα καὶ περιωρισμένη Ἑλληνικὴ πρωτεύουσα.

Κατὰ τὸ Νοέμβριο τοῦ 1856, ἐπέρασε ἀπὸ τὰς Ἀθήνας κι' ἕνας Γάλλος συγγραφεύς, ὁ Γουσταῦος Σεμινάρ, ὁ ὁποῖος, γράφοντας ἀργότερα τὶς ἐντυπώσεις του, δὲν λησμόνησε καὶ τὴν ὡραία αὐτὴ Ἑλληνίδα, ἡ ὁποία τὴν ἐποχὴ ἐκείνη συνεπλήρωνε τὸ 23ον ἔτος τῆς ἡλικίας της. Ἰδοὺ ἡ σχετικὴ περιγραφή :

«*Ἡ δεσποινὶς Εὐγενία Καλλιμάχη, ἂν καὶ κόρη Ἕλληνος, γεννηθέντος στὴ Ρουμανία, ἂν καὶ κόρη Ἰταλίδας, εἶνε ὁ γνησιώτερος τύπος Ἑλληνικῆς καλλονῆς. Εἶνε ξανθή, σχεδὸν χλωμή, ἀλλὰ μὲ πολὺ συμπαθητικὴ χλωμάδα καὶ μὲ ἐλαφριὰ ρὸζ ἀπόχρωσι στὰ μάγουλα. Τὸ βλέμμα της εἶνε ἀπεργάρατα σαγηνευτικό, τὰ μαλλιά της θαυμάσια. Ἡ κόμη της—χτενισμένη κατὰ τὸν Ἑλληνικὸ τρόπο, γιατί ἡ δεσποινὶς Καλλιμάχη εἶνε ἡ μόνη δυστυχῶς στὴν Ἑλλάδα ποὺ ἀκολουθεῖ στὸ χτένισμα τὶς παραδόσεις τῶν ἀρχαίων Ἑλληνικῶν ἀγαλμάτων—ἡ κόμη της εἶνε ξανθὴ σὰ στάχυ, καὶ καθὼς πλαισιώνει τὸ πρόσωπό της, θὰ τὸ ἐνόμιζε κανεὶς ὅτι εἶνε λευκὸ μαργαριτάρι τῶν Ἀντιλλῶν δεμένο σὲ χρυσὸ δαχτυλίδι ! Μιὰ μαύρη κορδέλλα, ποὺ συγκρατεῖ γύρω-γύρω τὴν κόμη της, κάνει ὥστε νὰ φαντάζῃ περισσότερο καὶ ἡ ξανθότης τῶν μαλλιῶν της καὶ ἡ λευκότης τοῦ προσώπου της.*

Τὰ μάτια της εἶνε γαλάζια, μὲ ἀποχρώσεις πράσινες, καὶ μ' ἕνα ἐκτάκτως μαῦρο φόντο, καὶ κάνει τὴν ἀντίθεσι καταπληκτικὴ... Καὶ ἡ μικρότερη ἐπίσης ἀδελφὴ εἶνε ὡραία. Ἡ δεσποινὶς Ραλλοῦ Καλλιμάχη δὲν διαφέρει σχεδὸν ἀπὸ τὴν ἀδελφή της. Τὸ ἴδιο βλέμμα, τὰ ἴδια χαρακτηριστικά, καὶ μόνο τὰ χείλη λίγο παχύτερα προδίνουν τὴν Ἀνατολίτικη καταγωγή της...

Ἡ δεσποινίδες Καλλιμάχη μιλοῦσαν τελείως τέσσερες γλῶσσες, τραγουδοῦσαν θαυμάσια—εἶχαν φαίνεται κληρονομήσει ἀπὸ τὴν Ἰταλίδα μητέρα τους τὸ μέταλλο τῆς φωνῆς—καὶ ἦταν μουσικῶς καλὰ μορφωμένες... Τὰ χρονικὰ ἀναφέρουν ὅτι στὸ σαλόνι τους ἀκούσθηκε γιὰ πρώτη φορὰ ἡ «Π ρ ο σ ε υ χ ὴ τ ῆ ς Π α ρ θ έ ν ο υ» τῆς Μπαδεζζέφσκας, μιὰ ρομαντικὴ σύνθεσις ποὺ γίνηκε ἔπειτα δημοφιλεστάτη στὰς Ἀθήνας καὶ τραγουδήθηκε ἀπ' ὅλη τὴν περασμένη γενεά. Ἡ Ραλλοῦ μάλιστα ἔπαιζε ἀριστοτεχνικὰ καὶ ἄρπα.

* * *

Ὁ ρομαντικὸς καὶ ἀθόρυβος θάνατος τῆς Εὐγενίας Καλλιμάχη μέσα στοὺς τοίχους τοῦ μακρινοῦ μοναστηριοῦ, μᾶς θυμίζει μιὰν ἐποχὴ ποὺ αἱ Ἀθῆναι ἦταν ἀκόμα μικρὴ καὶ ἀσήμαντη πόλις, εἶχε ὅμως ὀμορφιὲς σπάνιες, ἡ ὁποῖες φαίνεται ὅτι ἐξέλειπαν πειὸ γιὰ πάντα. Ἕνας παλαιὸς ἀθηθητικός, ὁ Ντελαρός, γράφει κάπου ὅτι «*ὅσο προχωρεῖ ὁ κόσμος ὅλες ἡ γυναῖκες θὰ γίνουν ὄμορφες, καμμιὰ ὅμως ἀπολύτως ὡραία !*» Φαίνεται λοιπὸν ὅτι ἡ παρατήρησις αὐτὴ ἄρχισε νὰ ἐφαρμόζεται καὶ στὴ χώρα μας. Ἀπὸ τὰ Ὀθωνικὰ χρόνια ὥς σήμερα ἡ Ἑλληνίδες ὠμόρφηναν ἴσως ἀρκετά, ἔλειψαν ὅμως ἡ πεντάμορφες τῆς πρώτης μας Δυναστείας, ποὺ ἐθάμπωναν τοὺς ἐκτιμητὰς τοῦ ὡραίου, δικούς μας καὶ ξένους.

Ἕνας γέρο-στρατηγός, ὁ ἀείμνηστος Ράλλης, διηγόταν σχετικῶς τὸ ἀκόλουθο ἀνέκδοτο ποὺ φανερώνει πῶς ἐσκέπτοντο οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης :

Στὸ ἱστορικὸ μέγαρο τοῦ ἄρχοντα Μιχαὴλ Βόδα, ποὺ γιὰ δέκα χρόνια ὑπῆρξε τὸ κέντρο τῶν λογίων καὶ καλλιτεχνῶν τῆς ἐποχῆς, ἐδόθη κάποτε ἑσπερίς, στὴν ὁποίαν παρευρέθησαν καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ ἑνὸς Γαλλικοῦ πολεμικοῦ ποὺ ἔτυχε τότε νὰ βρίσκεται στὸν Πειραιά. Ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀξιωματικοὺς αὐτούς, ἐπιφορτισμένος καὶ μὲ τὴν ἀνταπόκρισι μιᾶς Παρισινῆς ἐφημερίδος, ἐσκέφθη νὰ περιγράψῃ τὸ χορό. Ἐτράβηξε λοιπὸν τὸ στρατηγὸ Ράλλη σὲ μιὰ γωνιὰ καὶ ἄρχισε νὰ σημειώνη στὸ καρνέ του τὰ ὀνόματα τῶν ὡραίων, τὶς ὁποῖες τοῦ ἔλεγε ἐκεῖνος. Σιγὰ-σιγὰ ὅμως οἱ ἐφσενικοὶ καλεσμένοι—σύζυγοι, ἀδελφοὶ καὶ ἐν γένει συγγενεῖς τῶν κυριῶν καὶ δεσποινίδων—ἀντελήφθησαν τὴν πρόθεσι τοῦ Γάλλου ἀξιωματικοῦ. Ταραγμένοι λοιπὸν ἐπῆγαν στὸ Διοικητὴ τοῦ πλοίου καὶ ἀπήτησαν νὰ διατάξῃ τὸν ἀξιωματικὸ νὰ μὴ γράψῃ τίποτα, τὸ ὁποῖον καὶ ἔγινε. Καὶ ὁ μακαρίτης Ράλλης ποὺ διηγόταν τὸ ἀνέκδοτο, ἐπρόσθετε ἀποφθεγματικά :

—Γιατί τότε, βλέπεις, εἴμεστε πολὺ ἄγριοι. Δὲν θέλαμε νὰ μποῦν ἡ γυναῖκες μας στὶς ἐφημερίδες... Τώρα πάλι γινήκαμε πολὺ ἥμεροι καὶ... παρακαλοῦμε τὶς ἐφημερίδες νὰ τὶς βάλουν !...

* * *

Καὶ ἐπειδὴ ὁ λόγος γιὰ τὶς καλλονὲς τῆς πρώτης μας Δυναστείας, θ' ἀναφέρουμε λίγα καὶ γιὰ μιὰν ἄλλη Ραλλοῦ, τὴν κόρη τοῦ «Α ὐ θ έ ν τ ο υ τ ῆ ς Β λ α χ ί α ς» Ἀλέκου Βόδα—Σούτσου. Ἡ Ραλλοῦ Σούτσου ἦταν τύπος καλλονῆς καὶ ἀριστοκρατικῆς λεπτότητος. Διηγοῦνται ὅτι ὁ τότε Γραμματεὺς τῆς Γαλλικῆς Πρεσβείας στὴν Πόλι, Μπωπαίρ, (ἄνθρωπος προχωρημένης ἡλικίας καὶ πατέρας πολλῶν παιδιῶν), τὴν ἐρωτεύτηκε τόσο τρελλά, ὥστε γίνηκε δυστυχής. Καὶ ὅταν ἡ Ραλλοῦ ἀναστρέψῃ, ὁ Γάλλος διπλωμάτης ἀντέβαλε τὴν παραίτησί του, καὶ ἔφυγε ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολι. Ἕνας διάσημος ζωγράφος τῆς ἐποχῆς, ὁ Σεβαλιέ, ἔκανε τὸ πορτραῖτο τῆς Ραλλοῦς, τὸ ὁποῖον ἐσόλιζε ἐπὶ χρόνια τὸ μέγαρο Σούτσου. Σὲ μιὰ φοβερὴ ὅμως πυρκαϊὰ τῆς Κων)πόλεως, μαζὶ μὲ ἄλλα ἔξοχα ἀντικείμενα τέχνης, ἐκάηκε καὶ τὸ θαυμάσιο αὐτὸ πορτραῖτο ! Ἡ Ραλλοῦ δὲν ἠθέλησε πειὰ νὰ πωζάρῃ νὰ τὴν ζωγραφίσουν. Καὶ εἶχε δίκηο. Γιατί μετὰ τὸν τοκετό της, τὸ πρόσωπό της ἔχασε τὴ λάμψη, τὴ φρεσκάδα του καὶ τὶς λεπτὲς γραμμὲς ποὺ τὴν ἐξιδανίκευαν.

κας τοῦ πῆγε ψωμὶ καὶ νερό. ρίχτηκε ἀπάνω του ζητῶντας ἐξηγήσεις.

— Πές μου, γιατί μ' ἔπιασαν ;... Γιατί μὲ κρατᾶτε δῶ μέσα ;... Πές μου, ἀλλοιῶς σὲ πνίγω !...

Ὁ δεσμοφύλακας γλύστρησε ἀπ' τὰ χέρια του κι' ἔφυγε ἔντρομος γιὰ νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν διοικητὴ τῶν φυλακῶν, ὁ ὁποῖος κατέφασε σὲ λίγο, συνοδευόμενος ἀπὸ ἕξ λογχοφόρους. Μόλις τὸν ἀντίκρυσε ὁ Παρνταγιὰν λίγο ἔλειψε νὰ φωνάξῃ : —«Αὐτὸς εἶνε !» Γνώρισε τὸ πρόσωπό του ἕναν ἀπ' τοὺς συνωμότας τοῦ ξενοδοχείου τῆς «Μάντισας».

— Ἄκουσε, φιλαράκο μου, τοῦ εἶπε ὁ διοικητής. Ἔμαθα πῶς κάνεις φασαρίες. Πρόσεξε καλά. Ἂν δὲν φρονιμέψῃς θὰ σὲ κατεβάσω στὰ ὑπόγεια, θὰ σοῦ κόψω τὸ ψωμὶ καὶ τὸ νερὸ καὶ θὰ σὲ στείλω κατόπιν στὰ βασανιστήρια !...

(Ἀκολουθεῖ)